

Harry Harrison
PLIENINĖS ŽIURKĖS GIMIMAS
Mokslinis fantastinis romanas

Pirmasis Džeimso Bolivaro
diGrizo, būsimojo Specialiojo
Korpuso agento memuarų
tomas.

Iš anglų kalbos vertė ANITA KAPOČIŪTĖ
Serija "Pasaulinės fantastikos Aukso fondas"
48 tomas. Serija įkurta 1990 m.

Harry Harrison

A STAINLESS STEEL RAT IS BORN

London, Orbit, 1992

Copyright © by Harry Harrison, 1985

Cover art copyright © by Luis Royo, 1994

Vertimas į lietuvių kalbą © leidykla "Eridanas", 1996

Elektroninė versija © Knygute.lt, 2012

Pirmas skyrius

Kai tik aš prisiartinau prie paradinių Rojaus Kampelio Pirmojo Banko durų, jos išsyk mane pajuto ir automatiškai atsivėrė. maloniai kviesdamos užėiti. Aš smagiai žengiau vidun - ir čia pat sustojau. Buvau taip arti durų, kad šios, vos užsivėrusios paskui mane, turėjo vėl atsidaryti. Tačiau, kol jos palengva slydo į vietą, aš suspėjau išsitraukti savo elektrinį šratinuką, ir vos durų kraštai visiškai susiglaudė, žaibiškai atsigrėžiau. Ankstesnių vizitų į banką metu jau buvau spėjęs užfiksuoti, kiek laiko trunka tasai mechaninis refleksas, taigi žinojau: tam, kad padaryčiau visa, ką reikia, teturiu 1,67 sekundės. Laiko sočiai.

Manasis užtaisas sudūzgė, plykstelėjo liepsna, ir durų kraštai susijungė neatplėšiamai. Durys beįstengė tik bejėgiškai cyptelėti, iš paskutiniųjų stengdamosios atsidaryti, bet nebegalėdamos nė krustelėti. Galų gale mechanizme įvyko trumpas sujungimas, durys suspragsėjo, pažerdamos kibirkščių spiečių - ir tuomet nutilo visiems laikams.

- Banko nuosavybės gadinimas yra nusikaltimas. Jūs areštuotas.

Banko apsaugos darbuotojas-robotas kalbėdamas jau tiesė didžiulė metalinę leteną, norėdamas sugriebti mane ir sulaikyti, kol atvyks policija.

- Kitą kartą, tu, žvangantis šlamšto kalne, - suurzgiau aš ir bakstelėjau jam į krūtinę kiauiliaragių tramdymo lazdele. Du metalo laideliai skleidė 300 voltų ir bene antra tiek amperų. Užtektinai, kad visiškai išjungtum robotą. Iš visų jo sąnarių pliūptelėjo dūmai, ir jis griausmingai dunkstelėjo ant grindų it metalo laužo krūva.

Jau man už nugaros. Aš buvau suspėjęs drykstelėti pirmyn ir netgi išsilenkti kažkokios priekasos langelio pasipainiojusios pagyvenusios ledi. Išsitraukęs iš krepšio masyvų revolverį, nukreipiau jį į kasininkę ir užrikau:

- Pinigai arba gyvybė, sesuže. Tik žybt - prikrauni mano maišą baksų!

Išėjo gana įspūdingai, tik į pabaigą mano balsas užlūžo ir virto beveik cypimu. Išgirdusi tai kasininkė šyptelėjo ir pabandė viską nuleisti juokais.

- Keliuk namučio, sūneli. Čia tau ne...

Aš spūstelėjau gaiduką. 0,75 kalibro beatatrankis revolveris driokstelėjo tiesiog kasininkei

po ausimi, siūbtelėjęs dūmų debesis ją apakino. Kasininkė nebuvo sužeista, bet juk galėjo jai ir kliūti. Jos akys išsprogo, ji palengva nuslydo už kasos ir dingo man iš akių.

Tik nesitikėkite, kad dėl tokio nieko Džimis diGrizas ims ir prileis į kelnes! Žaibiškai liuktelėjau už pertvaros ir atstačiau revolverį į kitus akis išputusius tarnautojus.

- Visiems atsitraukti! Mikliai! Ir kad nė vienam nepanižtų pirštas paspausti nebyliojo aliarmo mygtuką! Štai taip. Nagi, tu, lašini, - aš mostelėjau revolveriu nusipenėjusiam kasininkui, kuris ankstesniais laikais nekreipdavo į mane jokio dėmesio, užtat dabar vypsojo ausis suskliaudęs. - Prikimšk šitą maišą baksų, stambiomis kupiūromis. Tučtuojau!

Jis pakluso. Plūsdamas prakaitu, kliūvančiais pirštais ėmėsi krauti pinigus taip mikliai, kaip tiktai įstengė. Tiek klientai, tiek tarnautojai stovėjo aplinkui keisčiausiomis pozomis, tarsi suakmenėję iš siaubo. Durys į valdytojo kabinetą buvo uždarytos, o tai, matyt, reiškė, kad šio nėra darbe. Rubuilis pritutino mano krepšį banknotų ir ištiesė jį man. Policija vis dar nesirodė. Kol kas aš turėjau puikiausią galimybę saugiai išnešti muilą.

Aš burbtelėjau panosėje kažką, kas mano

nuomone buvo pakankamai sodrus keiksmazodis, ir mostelėjau į vieną maišą, prikimštą monetų ritinėlių.

- Smulkius irgi versk čionai, - įsakiau kuo rūstesnių balsu su nemaža doze pašaipos.

Storulis kuo uoliausiai įvykdė ir šį įsakymą, monetų maišas ištuštėjo - o policijos vis dar nebuvo nei matyt, nei girdėt. Ar galėjo būti, kad nė vienas iš tų nukaušusių banko slunkių taip ir nepaspaudė nebyliojo aliarmo mygtuko? Galėjo. Ką gi teks imtis drastiškų priemonių.

Ištiesęs ranką, pasiekiau dar vieną monetų maišą ir stumtelėjau jį storulio link.

- Ir šitą!

Tuo pat metu man pavyko petimi pasiekti nebyliojo aliarmo mygtuką. Pasitaiko tokių dienų, kai visus darbus tenka atlikti pačiam.

Galų gale man pavyko pasiekti to, ko ir norėjau. Kada ištuštėjo trečiasis maišas, ir aš, sverdėdamas nuo nešulio svorio pasukau durų link, pagaliau teikėsi apsireikšti policija. Viena antžeminių policijos mašinų netgi sugebėjo įsirežti į kitą - tie vyrukai nebuvo pernelyg patyrę, mat aliarmas šiuose kraštuose - didžiulė retenybė. Vis dėlto galų gale faraonams pavy-

ko išsirikiuoti prie banko durų su paruoštais ginklais rankose.

- Nešaudykite! - suspiegiau aš. Mane apėmė visai tikra baimė, mat faraonų veidai toli gražu neatrodė labai jau mielūs. Girdėti jie manęs negirdėjo, bet galėjo matyti pro langus.

- Revolveris netikras! - sukaukiau aš. - Žiūrėkite!

Aš prigludžiau vamzdį sau prie smilkinio ir nuspaudžiau gaiduką. Iš dūmų generatoriaus siūbtelėjo neblogas debesėlis, nuo driokstelėjimo man gerokai suspengė ausyse. Aš šmurkštelėjau už kasos, kuo toliau nuo jų akių. Na, dabar jie bent jau nesiims pyškinti. Man tik teks kantriai laukti, kol jie, rékaudami ir burnodami, pagaliau išlauš duris ir įsiverš vidun.

Reikia manyti, visa tai jums gerokai primena kažkokią nesąmonę - ir aš visiškai jus suprantu. Apiplėšti banką yra vienas dalykas. O apiplėšti jį taip, kad tave be jokios abejonės sučiuptu - visai kas kita. Žinoma, jūs turite teisę paklausti, kodėlgi man šovė į galvą šitokia kvailystė?

Su malonumu viską jums paaiškinsiu. Kad suprastumėte mano paskatas, pirmiausia jums reikia susipažinti su gyvenimo šioje planetoje

būdu - sužinoti, kokia iš tiesų buvo mano žemiškoji kelionė. Valandėlę, tučtuojau viską paaiškinsiu.

Rojaus Kampelis buvo apgyvendintas maždaug prieš tūkstantmetį. Čionai įsikūrė kažkio egzotiško religinio kulto pasekėjai, laimė, mūsų laikais jų kulto nė kvapo nebeliko. Tie pirmieji gyventojai atsikraustė čionai iš kitos planetos, kai kurie tvirtina, kad iš Purvo ar Žemės - esama nuomonių, kad ten ir būta tikrojo žmonijos lopšio, bet aš asmeniškai smarkiai tuo abejoju. Šiaip ar taip, rezultatai ne itin džiuginantys. Galbūt atvykėlius palaužė begalinis katorgiškas triūsas - pirmosiomis kolonizavimo dienomis ši planeta buvo toli gražu ne kurortas. Mokykloje mokytojai stengiasi mums tai priminti kiekviena pasitaikiusia proga, ypač kai nori pabrėžti, koks sugedęs yra šiuolaikinis jaunimas. Mes gi, tiesą sakant, nė nesivarginame aiškinti jiems, kad ir jie patys nė kiek ne geresni, nes, be jokios abejonės, per pastarąjį tūkstantmetį čionai ničniekas nepasikeitė.

Pati pradžia, žinoma, buvo stačiai pragariška. Visa, kas čionai augo, buvo tikri nuodai žmogaus medžiagų apykaitai. Taigi, vietinius augalus teko išnaikinti ir apsėti planetą maistui tinkančiomis kultūromis. Ne mažiau nuodinga

buvo ir vietinė fauna, maža to, dauguma gyvūnų buvo ginkluoti aštriomis iltimis bei nagais. Iš tiesų, lengva tikrai nebuvo. Buvo netgi labai sunku, o paprastų karvių bei avių amžius čionai pasirodė besąs pribloškiančiai trumpas. Tačiau ši problema buvo išspręsta. Manipuliuojant genais, dirbtinės atrankos būdu buvo išvesta kiauliaragių veislė ir pirmuosius egzempliorius tučtuojau atsiuntė čionai. Įsivaizduokite, jeigu pajėgsite - tiesa, tam prisireiks nemaža fantazijos - toną sveriantį, įnirtusį meitėlį su aštriomis iltimis ir išties kiaulišku charakteriu. Šiurpokas vaizdelis, bet tai dar ne viskas. Visas to milžiniško padaro kūnas apaugęs ilgais atsikišusiais dygliais it kokios išprotėjusios dygliakiaulės. Tačiau šis neįtikėtinas gyvulys ėmė ir pasirodė besąs visai nebloga išėitis - jeigu jau fermose ir dabar auginama gausybė kiauliaragių, reikia pripažinti, kad šis planas išdegė. Rūkytas Rojaus Kampelio kiauliaragių kumpis išgarsėjo visoje Galaktikoje.

Tačiau tai visiškai nereiškia, kad visos Galaktikos turistai veržte veržiasi aplankyti kiaulišką mūsų planetą. Aš čia užaugau, taigi žinau tai kuo puikiausiai. Čionai taip nuobodų, kad netgi kiauliaragius suima miegas.

Užvis juokingiausia buvo tai, kad, regis, aš

vienintelis tai ir tepastebėjau. Visi laikė mane beveik nenormaliu. Mano motušė manė, kad visa mano bėda - augimo problemos ir ėmėsi gydyti mane pripažintu liaudišku vaistu nuo visų ligų - tai yra, prismilkę mano kambarį kiauliaragio dyglių dūmais. Tėtušis gi baiminosi, kad man pasireiškia pirmieji pamišimo požymiai ir maždaug kartą per metus tempdavo mane pas daktarus. Bet daktarai taip ir nerado mano smegeninėje jokio išklibusio varžtelio ir galų gale sukūrė teoriją, kad mano asmenyje pasireiškia pirmųjų planetos kolonistų charakteris, žodžiu, esu vienas tų nenusisekėlių, aprašytų dar Mendelio paistaluose. Tačiau visa tai buvo jau gana seniai. Kai buvau penkiolikos, tėtušis išgrūdo mane iš namų ir nuo to laiko manęs nebevargino jokia tėviška globa. O išvijo mane tėtušis po to, kai vieną gražią naktį iškraustė mano kišenes ir aptiko, kad aš turiu kur kas daugiau pinigų nei jis pats. Motušė savo ruožtu audringai jam pritarė ir netgi atidarė duris. Man regis, atsikračius manimi, jiems gerokai palengvėjo. Aš buvau pernelyg aštri rakštis bukoje jų egzistencijoje.

O ką gi aš pats? Maniau, kad būdamas atstumtuuju, retsykais jausiuos velniškai vienišas, bet ką padarysi. Kitaip, ko gero, ir neįma-

noma. Žinoma, tai gali sukelti tam tikrų problemų, bet jeigu yra problema - yra ir būdų jai išspręsti.

Viena jų buvo tokia: man nuolatos kliūdavo nuo vyresnių vaikiščių. Tai prasidėjo vos ne tą pačią dieną, kai aš pirmąsyk peržengiau mokyklos slenkstį. Aš padariau klaidą - leidau jiems suprasti, kad esu šaunesnis nei jie visi, krūvon sudėti. Bum - ir še, mėlynė paaky. Mokyklos smarkuoliams tai šitaip patiko, kad galų gale jiems net tekdavo tartis, kurio eilė tą dieną mane lupti. Išgelbėti kailį man pavyko tik po to, kai gerai patepiau universiteto fizinio lavinimo dėstytoją, kad išmokytų mane įvairių kovos būdų. Aš neskubėjau keršyti savo skriaudikams, pirma palaukiau, kol kaip reikiant perkąsiu imtynių gudrybes. Ir jau tuomet kaip pridera aptalžiau tą, kuris rengėsi aptalžyti mane, paskui vieną po kito išjungiau dar trejetą galvažudžių. Reikia pridurti, kad po to visi mažiai tapo mano draugais, jie niekad nepavargdavo man kartoti, kad kaip gyvi nebuvo matę smagesnio vaizdelio už tą, kurį regėjo tuomet, kai aš po visą kvartalą vaikiausi šešėta užkietėjusių kraugerių. Kaip jau sakiau, kiekvieną problemą galima išspręsti, o kad kokios - dar ir patirti malonumą.

O iš kur gi aš gavau pinigų susimokėti už imtynių pamokas? Galiu jus užtikrinti - tik jau ne iš savojo tėtušio. Aš gaudavau po tris baksus per savaitę, kurių pakaktų nebent porai stiklinių gazuoto vandens ir dar, galbūt, mažulytei mėtinei karamelei. Iš poreikio, ne godulio, aš ir gavau pirmąją ekonomikos pamoką. Pirk pigiai, parduok brangiai - o pelną kraukis į kišėnę.

Žinoma, neturėdamas pradinio kapitalo, aš ničnieko ir negalėjau nusipirkti, taigi nusprendžiau būsiant visai išmintinga už prekes išvis nemokėti. Juk visi vaikiščiai gvelbia iš parduotuvių visa, kas tik blogai padėta. Vėliau jie iš to išauga, dažniausiai pakanka vieną vienintelį kartą įkliūti, kad visas kvailystes išmuštų iš galvos. Savomis akimis esu matęs apverktinus tokių nesėkmių rezultatus, taigi nusprendžiau, prieš imdamasis nusikalstamos veiklos, gerai viską apgalvoti ir išžvalgyti.

Visų pirma - jokiu būdu nedera kišti nagų prie smulkių prekybininkų. Jie atmintinai žino kiekvieną savo turto trupinį ir stropiai saugo jį nuo visokiausių ilgapirščių. Taigi, teks griebtis darbo dideliuose supermarketuose. Pirmiausia - įsidėmėti apsaugą ir gerai susipažinti su signalizacija. O kaip reikiant išstudijavus mecha-

nizmus bei sargybinių elgesį, turėtų šauti į galvą mintis, kaip visus juos apmulkinti.

Vienas pirmųjų mano išradimų buvo visiškai paprastas - dar ir dabar raustu, prisimindamas, koks jis buvo primityvus. Tai buvo knyga-spąstai. Aš pasigaminau dėžutę, kuri išvaizda niekuo nesiskyrė nuo knygos. Tačiau jos dugnas atsidarinėdavo, prilaikomas spyruoklės. Pakakdavo nerūpestingai numesti ją ant savi-tarnos prekystalio, ir saldainis žaibiškai dingdavo iš akių - niekas ničnieko neįtardavo. Daikčiukas, nors ir grubaus darbo, tačiau tarnavo kuo puikiausiai, ir aš naudojausi juo pakankamai ilgai. O tuomet, kai jau ruošiausi jo atsisakyti ir išmėginti tobulesnį modelį, pasitaikė puiki proga šauniai užbaigti knygos-spąstų karjerą. Nusprendžiau iškrėsti pokštą Smirdžiui.

Tikrasis jo vardas buvo Bedfordas Smilingamas, bet niekas nevadino jo kitaip, kaip tiktai Smėliu - tai yra, Smirdžiumi. Kai kurie žmonės tiesiog gimsta šokėjais ar dailininkais, kiti gi būna apdovanoti menkesniais įgimtais talentais. Šit Smirdžius buvo apsigimęs skundikas. Vienintelis malonumas jo gyvenime buvo šnipinėti klasės draugus ir viską išplurpti mokytojams. Nė viena jaunuoliška išdaiga neatrodė

jam per menka, kad apie ją nevertėtų tučtuojau pranešti mokyklos vadovybei. Už tai jį mokytojai ir mylėjo - o tai šį tą pasako apie gerbiamus mūsų pedagogus, tiesa? Neįmanoma buvo netgi kaip reikiant jo apkulti ir likti nenubaustam. Kad ir ką jis sakydavo - juo visuomet tikėdavo, ir kovotojui už teisybę neišvengiamai smarkiai kliūdavo.

Smirdžius ir man buvo iškrėtęs kažkokią smulkią kiaulystę, dabar netgi nebeprisimenu, kokią. Vis dėlto, to pakako, kad išjudintų man smegenis ir priverstų susimąstyti. Netrukus mano galvoje gimė puikus planas. Visi mano amžiaus vaikinai mėgsta pasigirti. Mano autoritetas pakilo kaip ant mielių, kada parodžiau klasiokams savąją knygą - saldinių slėptuvę. Visi tik okčiojo ir aikčiojo, o ką jau bekalbėti apie susižavėjimo šūksnius, kai aš netgi leidau pasivaišinti... Bet aš visa tai suruošiau anaip-tol ne vien iš paaugliško tuščiaagarbiškumo - pasirūpinau, kad Smirdžiui pavyktų nuklausyti mūsų pokalbį. Net ir dabar man regisi, kad visa tai įvyko tarsi vakar, ir šie prisiminimai malonia šilumos banga užlieja krūtinę.

- Šis daikčiukas iš tiesų veikia kuo puikiau-siai, - gyriausi aš....